

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Факультет «Управління залізничним транспортом»

Кафедра «Екології та безпеки життєдіяльності»

Затверджую

Завідувач кафедри ЕБЖ

О.Я. Пилипчук _____

Протокол №7 від «28» лютого 2022 р.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач	Доктор біологічних наук, професор ПИЛИПЧУК Олег Ярославович
E-mail	olegpilipchuk47@gmail.com
Навчальна дисципліна	Заповідна справа
Офіційна назва освітньої програми	Екологія транспортної інфраструктури
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 «Природничі науки»
Спеціальність	101 «Екологія»
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	2
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін професійної підготовки, вибіркова
Мета вивчення дисципліни	Мета – це професійна підготовка бакалаврів екологів, які можуть за необхідності працювати на територіях природно-заповідного фонду, застосування ними знань для наукової діяльності, організації ведення екологічно збалансованого господарювання, лісокористування та його ефективного екологічного контролю.
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і заповідної справи, або у процесі навчання, що передбачає застосування

	основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов
Загальні компетентності	ЗК09. Навики здійснення безпечної діяльності ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК01. Здатність аналізувати та прогнозувати параметри і показники функціонування транспортних систем та технологій з урахуванням впливу зовнішнього середовища СК03. Здатність організувати та управляти перевезенням вантажів (за видами транспорту) СК09. Здатність оцінювати експлуатаційні, техніко-економічні, технологічні, правові, соціальні, та екологічні складові організації перевезень

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Лекція 1. Заповідна справа як навчальна дисципліна: зміст, мета і завдання

- 1.1 Поняття і зміст навчальної дисципліни.
- 1.2 Об'єкт, предмет і методи досліджень заповідної справи.
- 1.3 Історія розвитку заповідної справи в Україні.

Лекція 2 Науково-методологічні засади заповідної справи

- 2.1 Науково-історичні передумови розвитку заповідної справи.
- 2.2 Методологічні концепції заповідної справи.
- 2.3 Сучасна наука заповідної галузі в Україні.

Лекція 3. Класифікація природно-заповідних територій та об'єктів

- 3.1 Поняття територій та об'єктів особливої державної охорони.
- 3.2 Класифікація природно-заповідного фонду України.
- 3.3 Міжнародна класифікація природно-заповідних територій.

Лекція 4. Геологічні підходи в організації природно-заповідних територій

- 4.1 Теорія острівної біогеографії в заповідній справі.
- 4.2 Форма і характер меж природно-заповідних територій.
- 4.3 Геоекологічні принципи і правила територіальної організації природно-заповідних територій.

Лекція 5. Формування мережі природно-заповідних територій

- 5.1 Передумови формування мережі природно-заповідних територій.
- 5.2 Всеєвропейська екологічна мережа.
- 5.3 Загальні положення щодо створення національної екологічної мережі.

Лекція 6. Червоні книги в системі збереження біоландшафтного різноманіття

- 6.1 Створення Червоних книг та їх призначення.
- 6.2 Червона книга України.
- 6.3 Зелена книга України.

Лекція 7. Заповідна справа як галузь міжнародної природоохоронної діяльності

- 7.1 Механізм забезпечення міжнародно-правової охорони природно-заповідних територій.
- 7.2. Міжнародні природоохоронні конвенції та угоди.
- 7.3. Всесвітня культурна і природна спадщина.

Модуль II. Організація заповідної справи в Україні

Лекція 8. Нормативно-правові засади створення та проектування територій та об'єктів природно-заповідного фонду України

- 8.1 Правовий режим територій та об'єктів природнозаповідного фонду.
- 8.2 Етапи і процедура створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
- 8.3 Проектування територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Лекція 9. Природні й біосферні заповідники

- 9.1 Природні заповідники: статус, завдання і особливості охорони.
- 9.2 Біосферні заповідники: статус, завдання, структура території та особливості управління.
- 9.3 Особливості функціонування заповідників в Україні.

Лекція 10. Національні парки

- 10.1 Національні парки: функції, завдання та основні типи.
- 10.2 Відбір території для створення національного парку.
- 10.3 Функціональне зонування національних парків.

Лекція 11. Регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятники природи, заповідні урочища

- 11.1 Регіональні ландшафтні парки.
- 11.2 Особливості розвитку регіональних ландшафтних парків у світі та Україні.
- 11.3 Заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища.

Лекція 12. Штучно створені території та об'єкти природно-заповідного фонду України

- 12.1 Ботанічні сади.
- 12.2 Дендрологічні парки.
- 12.3 Зоологічні парки.
- 12.4 Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Лекція 13. Природоохоронна діяльність на територіях і об'єктах природно-заповідного фонду України

- 13.1 Літопис природи.
- 13.2 Рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
- 13.3 Освітньо-виховна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Лекція 14. Економічні аспекти управління природнозаповідним фондом України

- 14.1 Поняття, функції і методи управління природнозаповідним фондом України
- 14.2 Механізми фінансового забезпечення функціонування установ природно-заповідного фонду.
- 14.3 Екологічне оподаткування та інвестування територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Лекція 15. Законодавча база та документація заповідної справи.

- 15.1 Основні напрями державної політики щодо нейтралізації загроз заповідній справі України.
- 15.2 Законодавче та правове регулювання екологічної діяльності.
- 15.3 Екологічні наслідки російської агресії на Донбасі.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання	РН-01. Брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність та участь у житті громадянського суспільства, аналітично мислити, критично розуміти світ РН-02. Критично оцінювати наукові цінності і досягнення суспільства у розвитку транспортних технологій РН-09. Розробляти, планувати, впроваджувати методи організації безпечної діяльності у сфері транспортних систем та технологій
-------------------------------	--

	РН-10. Розробляти та використовувати транспортні технології з врахуванням вимог до збереження навколишнього середовища РН-19. Пояснювати експлуатаційну, техніко-економічну, технологічну, правову, соціальну та екологічну ефективність організації перевезень
--	--

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю		Поточний контроль – 20 балів Проміжний контроль - 40 балів Підсумковий контроль – (іспит) - 40 балів	
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ			
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамен, залік).			
Підсумкові бали навчальної дисципліни		= Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)	+ Кількість балів за підсумковим контролем
ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
65-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
21-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не

		виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-20	F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ЕКОТОКСИКОЛОГІЇ

1. *Пічкур Т.В.* Основи екології. Конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. К.: ДЕТУТ, 2013, 133 с.
2. *Пилипчук О.Я., Пічкур Т.В.* Основи екології. Практикум для підготовки до практичних занять для студентів економічних спеціальностей денної форми навчання. К.: КУЕТТ, 2007 40 с..
3. *Пилипчук О.Я.* Основи екології. Матеріали для самостійної роботи над окремими темами курсу для студентів усіх форм навчання. К, 2004. 86 с.
4. *Пилипчук О.Я.* Методичні рекомендації для виконання розділу «Охорона навколишнього середовища на залізничному транспорті» в дипломних проектах з дисципліни «Екологія», Київ. 2003.
5. *Пилипчук О.Я.* Екологія та основи природокористування. К., 2002, 148 с.

Рекомендована література з радіоекології

Базова

1. *Г.Т. Васюкова, О.І. Грошева.* Екологія. Навчальний посібник. - К.: «Кондор», 2009. 524 с.
2. *В. Грицик, Ю.Канарський, Я. Бедрій.* Екологія довкілля. Охорона природи. Навчальний посібник Київ: «Кондор», 2009. 290 с.
3. *В.О. Аніщенко.* Основи екології. Навчальний посібник. - К.: «Кондор», 2009. – 147 с.
4. *В.С. Джигирей.* Екологія та охорона навколишнього природного середовища. Навчальний посібник. К.: «Знання», 2007. 203 с.
5. *А. Батлук.* Основи екології. Підручник. -К.: «Знання», 2007. 519 с.
6. *Г.О. Білявський, Р.С. Фурдуй, І.Ю., Костіков.* Основи екології. Навчальний посібник. -К.: «Либідь», 2006. – 407с.
7. *В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлик.* Екологічний менеджмент. Навчальний посібник. – К.: «Знання», 2006. – 366 с.
8. *М.М. Мусієнко, В.В. Серебряков, О.В. Брайон.* Екологія. Охорона природи. Словник-довідник. – К.: «Знання», 2001. – 552 с.

Допоміжна

1. *Я.І. Бедрій, Б.О. Білінський, Р.М. Івах, М.М. Козяр.* Промислова екологія. Навчальний посібник. – К.: «Кондор», 2010. – 374 с.
2. *Я.П. Скоробогатий, В.В. Ощановський, В.О. Васильченко, С.Л. Кусковець.* Основи екології: навколишнє середовище і техногенний вплив. Підручник. - Львів «Новий Світ-2000». 2008. – 222 с.

3. С.С. Руденко, С.С. Костишин, Т.В. Морозова. Загальна екологія. Практичний курс. – Чернівці: «Книги – XXI», 2008. Ч. 1. – 340 с.
4. С.М. Сухарев, С.Ю. Чундак, О.Ю. Сухарева. Основи екології та охорони довкілля. Навчальний посібник. – К.: «Центр навчальної л-ри», 2006. – 394 с.
5. С.М. Сухарев, С.Ю. Чундак, О.Ю. Сухарева. Техноекологія та охорона навколишнього середовища. Навчальний посібник.- Львів «Новий Світ-2000». 2005. – 256 с.
6. Д. Гайнріхт, М. Гергт. Екологія. Наукова робота. - К.: «Знання-Прес», 2001. - 288 с.
7. Экология. Учебник под общ. редак. Стольберга Ф.В. – К.:»Либра», 2000. – 463 с.
8. Ю.А. Злобін. Основи екологіх. Підручник. - К.: «Лібра», 1998. – 248 с.
9. Голубець М. А. Плівка життя.-Львів: «Поллі», 1998.237 с.
10. Н.Ф. Реймерс. Охрана природы и окружающей человека среды. Словарь-справочник. - М.: «Просвящение», 1992. - 319 с.
11. В.И. Вернадський. Биосфера и ноосфера. - М.: «Просвящение» , 1989 -276

Інформаційні ресурси

- 12.. <http://www.menr.gov.ua> – Сайт Міністерство екології та природних ресурсів України.
13. http://detut.edu.ua/ukr/cat/level_3/content/normative_base – Нормативна база про наукову діяльність
14. <http://www.uz.gov.ua/> – Сайт «Державна адміністрація залізничного транспорту України»
15. <https://sites.google.com/site/zeleznyedorogimira/> – Сайт про залізничний транспорт світу
16. <http://www.irbis-nbu.gov.ua/> – Електронний архів наукових періодичних видань України
17. <http://nbuviap.gov.ua/asambleya/asambl.php> – електронна бібліотека НБУВ